

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

1 (13)

231-158-99

Till enligt
SÄNDLISTA

Bildande av naturreservatet Kalmarnäslandet i Håbo kommun och fastställande av skötselplan

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Enligt 2 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken upphörde naturvårdslagen (1964:822) att gälla den 1 januari 1999. Enligt 6 § nämnda införandelag skall dock ärenden som inletts före detta datum handläggas och bedömas enligt naturvårdslagen.

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 7 § naturvårdslagen, Kalmarnäslandet som naturreservat med föreskrifter enligt nedan och skötselplan enligt bilaga A. Reservatets gräns anges på bifogad karta, bilaga C.

För att trygga ändamålet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen och 10 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet, se nedan under RESERVATSFÖRESKRIFTER.

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 9 § naturvårdsförordningen föreskrifter för naturvårdsförvaltningen av reservatet genom att fastställa den till beslutet bifogade skötselplanen, bilaga A.

Länsstyrelsen utser med stöd av 9 § naturvårdsförordningen, Upplandsstiftelsen till naturvårdsförvaltare för naturreservatet. Naturvårdsförvaltaren är skyldig att rätta sig efter de direktiv Länsstyrelsen fortlöpande kan komma att meddela beträffande naturvårdsförvaltningen. Vid förvaltningen skall samråd fortlöpande ske med Länsstyrelsen. För förvaltning och drift av torpet Vattunöden med omgivande hus och tomtmark samt eventuell naturskoleverksamhet svarar Håbo kommun i samverkan med Upplandsstiftelsen.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

2 (13)

231-158-99

SYFTE MED RESERVATSBILDNINGEN

Syftet med reservatsbildningen är att:

- bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer genom att delar av området lämnas för fri utveckling mot naturskog,
- i betad skog och på planterade hyggen återskapa värdefulla naturmiljöer för skyddsvärda arter
- vårda värdefulla kulturpåverkade naturmiljöer genom frihuggning av ädellövträd och bete/slätter,
- tillgodose behov av områden för friluftslivet genom strövstigar.

1999-12-17

231-158-99

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET - GRUND FÖR BESLUTET

Administrativa data

Naturreservatets benämning:	Kalmarnäslandet
Objektsnummer:	03-02-071
Kommun:	Håbo
Församling:	Kalmar
Fastigheter:	Kalmarnäs 1:2 (del av), Kalmarnäs 1:4 och Skörby 1:145 (del av)
Markägare:	Upplandsstiftelsen, Håbo kommun och enskild
Förvaltare:	Upplandsstiftelsen och för vissa delar Håbo kommun
.B Lägesbeskrivning:	Området är beläget ca 5 km sydväst om Bålsta, se bilaga B.
.C Gränser :	Området omfattar land, vattenområde och bottnar enligt karta, bilaga C.
Area :	425 ha, varav land 88,5 ha
Topografisk karta:	11H Enköping SO
Ekonomisk karta:	117 08, 117 18
Koordinat i rikets nät :	x=660451 y=159292
Koordinat enligt naturvårdsregistret :	11H 0i 45 29
Beteckning enligt Natura 2000:	SE0210217
Markslag och naturtyp:	Naturskogca 28 ha Äldre barrskog.....ca 12 ha

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

4 (13)

231-158-99

Yngre barrskog.....ca 29 ha
Yngre lövskog.....ca 5 ha
Ädellövskog.....ca 3 ha
Hagmark.....ca 5 ha
Tomtmark.....ca 2 ha
Åkermark.....ca 5 ha
Sötvatten.....ca 336 ha

Naturtyper enligt
Natura 2000:*

Västlig taiga..... 55 ha
Lind-lönnskogar i sluttningar
och raviner..... 5 ha
Boreonemoral, äldre naturliga
ädellövskogar av fennoskandisk
typ med rik epifytflora..... 3 ha

*Naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

Skyddsvärda arter bl a: Fiskgjuse - *Pandion heliaetus*
Järpe - *Bonasia bonasia*
Mindre hackspett - *Dendrocopos minor*
Stenknäck - *Coccothraustes coccothraustes*
Ekoxe - *Lucanus cervus**
Grön aspvedbock - *Saperda perforata*
Mindre träpfjäril - *Lamellocossus terebra*
Grön sköldmossa - *Buxbaumia viridis**
Ekpricklav - *Arthonia byssacea*
Ekspik - *Calicium quercinum*
Kortskaftad ärgspik - *Microcalicium ahlneri*
Brunskaftad blekspik - *Sclerophora farinacea*

*Arten ingår i EU:s art- och habitatdirektiv.

Naturförhållanden

Kalmarnäslandet består av ett strandnära bergsområde med bl a kala och trädbevuxna hållmarker samt klippstup mot Mälaren. Här och var genombryts klippstranden av delvis sedimentfyllda svackor och blockrika partier. Inom området finns två torpställen, Vattunöden och Trädgårdstorp.

Området domineras av äldre barrblandskog med ett relativt rikt lövträdsinslag, som har inslag av enstaka grova ekar. På gnejsdominerade hållmarks- och klippartier växer flera bestånd av gammal hållmarkstallskog och spridda äldre ekar och granar. Några partier har en god tillgång på lågor och torrträd. De moräntäckta lägre delarna är betydligt näringsrikare och hyser inslag av bl a ek, alm, lind, asp och hassel. Det mest framträdande

lindinslaget återfinns i de blockrika branterna vid Vattunödsberget. I strandkanten nedanför bergsbranterna växer i regel en smal ridå av klibbal.

I reservatet finns också lövdominerade skogspartier, bl a i bäckravinen norr om torpet Vattunöden. Här växer alm, ask, asp, ek och hassel. I fältskiktet återfinns en riklig förekomst av trolldruva, nästrot och stinksyska medan andra örter såsom underviol, lundelm, långsvingel och vårärt förekommer mera sparsamt. Där bäcken mynnar i Vattunödsviken finns en strandnära sumpskog dominerad av knäckepil och klibbal. En rik molluskfauna är rapporterad från området.

I reservatets södra del kring Trädgårdstorp finns även lövskogspartier, bl a ett mindre bestånd anlagd ekskog samt en mindre alsumpskog.

Övrig skogsmark är mer eller mindre präglad av modernt skogsbruk med likåldriga barrbestånd, granplanteringar, talldominerad ungskog samt små partier med lövdominerad ungskog. Skogsmarken i reservatet hade förr ett glesare trädskikt p g a skogsbete. Flera gamla ängs-, hag- och åkermarker är idag bevuxna med tät planterad granskog.

I Länsstyrelsens naturvårdsprogram 1987, har Kalmarnäslandet bedömts ha mycket högt naturvärde (klass II). Området ingår i riksintresse enligt 4 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken (1998:808).

Geologi

Kalmarnäslandet består till största del av morän och hållmarker. Berggrunden utgörs av kvartsdiorit. Vid Kalmarudd finns tydliga spår av inlandsisen i form av bl a isräfflor och rundhällar.

Djur-, växt- och svampliv

Kalmarnäslandet hyser en exceptionellt rik lavflora. Flera rödlistade (enligt Artdatabankens rödlista) arter och ett stort antal indikatorarter är funna i området. Den krävande lavfloran är främst knuten till grov ek men förekommer även i övrig ädellövskog och på tall. Grova ekar finns spridda i hela reservatet men de största och lavmässigt rikaste förekomsterna av ek finns vid bäckravinen vid Lastberget och i de igenväxande hagmarkerna kring Vattunöden. Lavfloran hotas delvis av igenväxning kring ekarna samt av utebliven ekföryngring.

Kalmarnäslandet har mycket goda förutsättningar att hysa en rik fauna, bl a genom förekomsten av en mängd olika naturtyper, god tillgång på grova träd och hålträd, samt närheten till vatten. Av ca 90 häckande fågelarter kan nämnas fiskgjuse, järpe,

skogsduva och mindre hackspett. Vattnen vid Kalmarnäs utnyttjas av en mängd sjöfåglar vilka sträcker förbi eller häckar i eller i närheten av reservatsområdet, bl a storskarv. Insektsfaunan har visats sig hysa flera mycket intressanta arter. Av de rödlistade arter som påträffats kan nämnas: skrovlig flatbagge (på gamla solexponerade barrträdslågor), ekoxe (på gamla ekar), bronspraktbagge, (på solexponerade torrträd), grön aspvadbock (på nydöd asp) samt reliktbock (på gamla solexponerade tallar).

Historisk och nuvarande markanvändning

Under stenåldern låg större delen av reservatet under vatten. De högsta partierna utgjorde öar. De första bosättningarna i området uppträdde sannolikt under bronsåldern, men de äldsta gravarna är från äldre järnålder. Inom reservatsområdet finns en fornlämning, ett gränsmärke, vid reservatets gräns mot öster.

Vattunöden och Trädgårdstorp var på 1860 års karta torp under Kalmarnäs gård. Den siste torparen, xxx xxx, friköpte Vattunöden 1938 från Kronan. 1941 köpte xxx xxx, senare gift med xxx xxx, torpet. De moderniserade och byggde till torpet på 1950-talet. xxx och xxx donerade torpet till Föreningen Norden 1969 men bodde kvar som arrendatorer. Idag ägs torpet av Håbo kommun.

Vid Vattunöden finns förutom det gamla torpstället en byggnad som delvis utnyttjas som naturskola. Kring torpet Vattunöden finns gamla hagmarker vilka nyligen delvis restaurerats och beteshävdas av får. Betesmarkerna hävdades av får även under xxx xxx och xxx xxx tid. Här finns ett större antal grövre ekar. I fältskiktet finns intressanta arter knutna till den öppna hagmarken t. ex. ängsskära. En stor del av områdets skogs- och hagmarker är dock till stor del stadda i stark igenväxning.

På häradskartan över Håbo härad från 1860 utgörs större delen av Kalmarnäslandet, liksom idag, av barrskog. Vid Vattunöden och Trädgårdstorp fanns några mindre partier med åkermark och torr ängsmark.

Intressen för allmänheten

De 30-35 m höga bergsklipporna reser sig brant intill Mälarens vatten. Här erbjuds en fantastisk utsikt över Ekolsundsviken och Norra Björkfjärden. Området är populärt för sina fiskemöjligheter. De steniga stränderna är mindre lämpade för bad.

Området nås med bil från Bålsta. Parkering ska anläggas vid Vattunöden. Två strövstigar, med utgångspunkt från Vattunöden, bör anläggas.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

7 (13)

231-158-99

Vid Kalmarnäsviken finns Kalmarnäs gamla ångbåtsbrygga med ett par båtplatser. I viken söder om Trädgårdstorpet är ett par mindre båtplatser belägna.

Referenser

- Databanken för hotade arter. 1999. Rödlistade lavar i Sverige - Artfakta. Red. Göran Thor och Lars Arvidsson. Uppsala.
- Eriksson, R. 1995. Fåglar på Kalmarnäslandet. Upplandsstiftelsen. Opublicerad.
- Frycklund, I. & Ryrholm, N. Inventering av rödlistade insekter vid Vattunöden i Kalmar socken. 1995. Upplandsstiftelsen. Opublicerad.
- Gräslund, S. m fl. Ekinventering vid Kalmarnäs. 1998. Upplandsstiftelsen. Opublicerad.
- Hildebrandt, M. och Thuresson, M. 1994. Kalmarnäslandet med Vattunöden, Bålsta, Håbo kommun. Kultur- och fritidskontoret, bygg- och miljökontoret, Håbo kommun i samverkan med Upplandsstiftelsen.
- Hoflund, A. 1970. Vattunöden. Föreningen Norden.
- Håbo härad.- Häradskarta över Håbo härad. Upprättad 1860 av Rikets ekonomiska karteverk.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. 1987. Naturvårdsprogram för Uppsala län (objekt 05.37) Planeringsavdelningen 1987 nr 2.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. 1994. Ekologiskt känsliga områden i Uppsala län (objekt 449) Meddelandeserien 1994 nr 13.
- Nordin, A. 1995. Kalmarnäslandet, lavinventering. Upplandsstiftelsen. Opublicerad.
- Sveriges Geologiska Undersökning. 1974. Berggrundskartan, Enköping SO, skala 1:50 000.
- Sveriges Geologiska Undersökning. 1975. Jordartskartan, Enköping SO, skala 1:50 000.
- Waldén, H. W. 1954. Molluskinventering. Uppgifterna hämtade ur Länsstyrelsens punktobjektsregister.
- Opublicerade uppgifter från Gillis Aronsson, Bengt Ehnström och Pär Eriksson.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheten inom reservatsområdet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden såsom att gräva, spränga, muddra, schakta, plöja, dämma, nydika, underhållsrensa dike, skyddsdikey eller på annat sätt föra bort vatten, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan direkt eller indirekt markbearbetning med undantag för
 - åtgärder enligt skötselplan och de principer som anges i planen,
 - åtgärder för vilka Länsstyrelsen lämnat tillstånd enligt föreskrifterna A 13 och A 14,
2. uppföra byggnad eller anlägga väg, parkeringsplats, stig, spång, brygga eller annan anläggning med undantag för
 - i skötselplanen angivna anläggningar och anordningar,
 - åtgärder för vilka Länsstyrelsen lämnat tillstånd till enligt föreskrifterna A 13 och A 14,
3. dra fram mark eller luftledning,
4. anordna upplag annat än tillfälliga i samband med reservatsområdets skötsel,
5. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
6. tillföra växtnäringssämnen eller göra andra ingrepp som kan innebära förorening eller annan förändring av marken,
7. avverka, röja, skogsodla eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller annan växtlighet med undantag för
 - absolut nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
 - åtgärder enligt skötselplan,

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

9 (13)

231-158-99

8. införa för trakten främmande växt- eller djurarter/raser med undantag för
 - husdjur i samband med beteshävd,
 - undervisning vid Vattunöden,
9. sätta upp saltsten eller utfodra vilt med undantag för
 - stödåtgärder för utrotningshotad art,
10. framföra motordrivnet fordon med undantag för
 - körning på de enskilda vägarna som leder till Vattunöden, respektive Trädgårdstorpet och ångbåtsbryggan,
 - erforderlig körning i samband med brandbekämpning,
 - körning i samband med skötsel av reservatsområdet,
 - körning i samband med utförsel av skjuten älg.
11. upplåta mark för ridning, camping, orienteringstävling eller liknande arrangemang, uppställning av husvagn, släpvagn eller motordrivnet fordon med undantag för tillfällig parkering på anvisad parkeringsplats enligt nedanstående skötselplan,
12. bedriva jakt på fågel.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

13. rätta eller bredda bilvägar som passerar genom reservatsområdet vid Vattunöden och Trädgårdstorpet,
14. förbättra dike längs vägen till Vattunöden samt diken på åkermark.

Dessutom gäller:

15. föreskrifter nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även för markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärd som är nödvändig för att kunna bruka och sköta reservatsområdet eller för att kunna utöva sin särskilda rätt, t.ex. jakt.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

10 (13)

231-158-99

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder, som framgår av till detta beslut fogad fastställd skötselplan, vidtas inom området.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatsområdet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada jordytan
2. bryta kvistar, fälla eller skada levande eller döda träd och buskar, gräva upp eller plocka växter, svampar, mossor, lavar eller på något annat sätt bortta eller skada växter eller växtdelar av något slag med undantag för plockning av matsvamp och bär,
3. fånga eller bortföra djur, med undantag för fisk, föra bort ägg eller bo, klättra i boträd eller på annat sätt medvetet störa djurlivet,
4. rida,
5. tälta,
6. göra upp eld annat än på särskilt anvisade platser,
7. förtöja med båt annat än på särskilt anvisade platser,
8. framföra motorbåt med högre hastighet än 7 knop inom 100 m från land,
9. åka vattenskidor, vattenskoter eller dylikt inom 500 m från land,
10. medföra hund som ej är kopplad,
11. framföra motordrivet fordon annat än på den enskilda väg som leder till Vattunöden eller anvisad parkeringsplats,
12. anordna orienteringsverksamhet, snitsla spår, annat än tillfälligt i samband med naturstudier, eller utöva "paint-ball"-spel eller liknande som förändrar naturen,
13. beträda bergsbranter och stup under perioden 1 jan - 31 juli.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

11 (13)

231-158-99

ÄRENDETS BEREDNING

Kalmarnäslandet med torpet Vattunöden har vid ett flertal tillfällen diskuterats inom Håbo kommun, bland annat då exploateringsplaner för ny bebyggelse presenterats. I ett tidigare program för detaljplanläggning planerades byggnation av ca 950 bostäder i anslutning till Kalmarnäslandet och Vattunöden. I förslaget ingick även anläggning av en ny väg till stranden samt anläggande av bryggor och stigar.

1992 föreslog Leif Hagelin, förtroendevald i kultur- och fritidsnämnden, Håbo kommun samt styrelseledamot i Upplandsstiftelsen, i ett brev tillsänt Håbo kommun att en landskapsvårdsplan över Kalmarnäs skulle upprättas. Syftet med planen skulle vara att klarlägga behovet av skydd samt ge exempel på hur Vattunöden skulle kunna utvecklas för bl a barn i samband med naturstudier. Hagelin uppmanade även Upplandsstiftelsen att agera i frågan. Kommunen och Upplandsstiftelsen har därefter, i samråd med Länsstyrelsen, drivit arbetet. 1994 presenterades ett förslag till landskapsvårdsplan där bl a skydds- och naturskolefrågorna utvecklades. Under våren 1995 redovisade Upplandsstiftelsen ett förslag till avgränsning av det skyddsvärda området. I november 1996 förvärvade Upplandsstiftelsen det dominerande markområdet av AssiDomän för 1.8 miljoner kronor. Naturvårdsverket bidrog med 50% av köpeskillingen. I naturreservatets norra del har Förbundet SEKO beslutat att utan kostnad upplåta ett markområde för ett naturreservat. Enligt kommunstyrelsens beslut 1996-01-08 är Håbo kommun positiv till att ett naturreservat bildas vid Kalmarnäs. Håbo fastighets AB har därefter enligt avtal 1997-12-16 överlåtit fastigheten Kalmarnäs 1:2, "Vattunöden", till Håbo kommun. Förslag till reservatsbeslut och skötselplan har tagits fram av Upplandsstiftelsen i samarbete med Länsstyrelsen, Håbo kommun och SEKO.

Förslag till beslut har remitterats till mark- och sakägare, Naturvårdsverket, Sveriges Geologiska Undersökning, Skogsvårdsstyrelsen, Lantmäterimyndigheten, Nät- och kommunikationsaktörer samt intresseorganisationer och enskilda (se sändlista). Inga erinringar har inkommit för att bilda naturreservatet Kalmarnäslandet. Däremot har mindre synpunkter funnits, vilka klargjorts under ärendets beredning.

Detta beslut gäller från och med den dag det vinner laga kraft.

Beslutet kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga E.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

12 (13)

231-158-99

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog styrelseledamöterna Ahlstedt, Denstedt-Stigzelius, Ekström, Eriksson, Hedberg, Karlén, Klasson, Lindh, Malmström, Nordlund och Pagard samt tjänstgörande suppleanterna Djurklou, Löfgren och Skytt.

I den slutliga handläggningen deltog även länsrådet Ulf Henricsson, länsassessor Kerstin Lagerlöf, länsantikvarie Karl-Johan Eklund, länsarkitekt Olle Lundgren samt länsexpert i naturvård Jan Lundqvist och avdelningsdirektör Lars Hjelm föredragande.

Ann-Cathrine Haglund

Lars Hjelm

BILAGOR

- A. Skötselplan
- B. Översiktskarta, skala 1:50 000
- C. Reservatskarta, skala 1:10 000
- D. Skötselplanskarta, skala 1:10 000
- E. Hur man överklagar

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

13 (13)

231-158-99

SÄNDLISTA

Håbo kommun, 746 80 BÅLSTA (REK + MB)
Upplandsstiftelsen, Box 26074, 750 26 UPPSALA (REK + MB)
SEKO Lastberget, Box 134, 746 23 BÅLSTA (REK + MB)
Naturvårdsverket, 106 48 STOCKHOLM (DK)
Vägverket, Region Mälardalen, Kontor Uppsala, Box 1214, 751 42 UPPSALA (DK)
Banverket, Östra regionen, Box 1070, 172 21 SUNDBYBERG (DK)
Telia AB, Lennart Almlöf, Box 621, Kv Telegrafan Plan 5, 751 26 UPPSALA (DK)
Graninge Nätservice AB, Box 733, 182 17 DANDERYD (DK)
Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA (DK)
Skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län, Portalgatan 2 B, 754 23 UPPSALA
Lantmäterimyndigheten i Uppsala län, Box 896, 751 09 UPPSALA
Naturskyddsföreningen i Uppsala län, 741 31 KNIVSTA
Enköpings Naturskyddsförening, 745 99 ENKÖPING
Upplands Ornitologiska Förening, 740 20 VÄNGE
Entomologiska föreningen i Uppland, c/o Entomologiska avd. Box 561, 751 22
UPPSALA
Mats Thuresson
kulturmiljöenheten
planenheten
landsbygdsenheten
rättsenheten

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Tillhör beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

BILAGA A.
1 (9)

231-158-99

Skötselplan

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge naturvårdsförvaltaren anvisningar om bevarande av naturreservatets vetenskapliga värden. Planens mål och riktlinjer är långsiktiga medan åtgärdsförslagen avser en kortare period om ca 10 år. Skötselplanen skall således med bevarat syfte och mål kontinuerligt kunna justeras vid behov. Förslag till ändring av planen ska underställas Länsstyrelsen för godkännande och fastställande.

Planen upprättades år 1999.

SYFTET MED RESERVATSBILDNINGEN OCH SKÖTSELN

Syftet med reservatsbildningen är att:

- bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer genom att delar av området lämnas för fri utveckling mot naturskog,
- i betad skog och på planterade hyggen återskapa värdefulla naturmiljöer för skyddsvärda arter
- vårda värdefulla kulturpåverkade naturmiljöer genom frihuggning av ädellövträd och bete/slätter,
- tillgodose behov av områden för friluftslivet genom strövstigar.

Skötseln av området ska leda till:

- att reservatsområdets höga naturvärden bevaras och utvecklas genom att delar av området lämnas för fri utveckling, med undantag för de åtgärder som föreslås i skötselplanen, och genom att beteshävderna i området bibehålls eller utvecklas.
- att naturvärdena i vissa delar av reservatet utvecklas genom avverkning av planterad skog och styrning av vegetationsutvecklingen, bl.a. genom lövsuccessioner och utveckling av gamla träd.
- att, i den mån det inte strider mot bevarandeintressena, allmänhetens möjligheter till naturupplevelse underlättas genom enkla anordningar inom delar av reservatet, samt att undervisning och naturstudier möjliggörs, eventuellt genom inrättande av en naturskola i anslutning till Vattunöden.

En detaljerad skötselplan för skötselområde A och B skall snarast upprättas i samarbete mellan Upplandsstiftelsen, Håbo kommun, Lastbergets kursgård och Länsstyrelsen. I planen regleras även bl.a. förvaltningsansvar och kostnadsfördelning.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Tillhör beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

BILAGA A.
2 (9)

231-158-99

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Administrativa data, naturförhållanden, historisk och nuvarande markanvändning, intressen för allmänheten samt referenser beskrivs i beslutet.

BESKRIVNINGAR AV OCH SKÖTSELBESTÄMMELSER FÖR DELOMRÅDEN

Övergripande mål

Huvuddelen av naturreservatet ska lämnas för fri utveckling. De övriga delarna ska skötas genom att:

- utpekade områden i skötselplanen får avverkas med särskild hänsyn,
- betesdrift bibehålls och om möjligt återinförs i vissa hagmarker och skogsmiljöer,
- lövträd, främst ek, frihuggs vid behov för att gynna och bevara en ljuskrävande flora och fauna,
- om möjligt bränns begränsade ytor på brandbenägen mark genom kontrollerad naturvårdsbränning för att gynna tallföryngring, tillskapa nya lövsuccessioner och naturskogsmiljöer.

Beskrivning, skötselmål och åtgärder för skötsel

Skötselområde A 3 ha

Beskrivning: Sydvästvänd brant med inslag av ek, lind, asp, tall och gran i olika åldersklasser samt ädellövdominerad bäckravin med ett mindre delta. I åkerbrynet finns igenvuxna ädellövträd.

Mål: Friställda ädellövträd längs åkerbrynet så lavfloran gynnas. Vid långsiktig tillgång av djur kan delar av bäckravinen, om så är lämpligt (för flora och fauna), öppnas upp och beteshävdas. Åtgärden i bäckravinen skall föregås av en inventering av flora och fauna. I övrigt lövträdsdominerad naturskog.

Åtgärder: Frihuggning av gamla ädellövträd längs nuvarande åkerbryn. Ung och gammal ek, samt i avsaknad av ek andra lövträd, frihuggs i en ca 10 m bred zon. Vid tillgång på djur betas området. Om ytterligare djur finns tillgängligt kan betesarealen utökas efter röjning och gallring med gynnande av ädellövträd inom andra begränsade partier där så är lämpligt t ex i bäckravinens övre del, där den omges av åkermark. En betydande

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Tillhör beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

BILAGA A.
3 (9)

231-158-99

andel av döende och döda träd samt lågor ska lämnas. I övriga delar inga åtgärder.

Förutsättningar för naturstudier och för det rörliga friluftslivet redovisas i en separat utredning.

Skötselområde B 11,2 ha

Beskrivning: Torpmiljö, åkermark, betade och igenväxande hagmarker med främst äldre tall och ek. Mot sjön finns ett björkbestånd på fuktig mark och i områdets sydvästra del ett parti med äldre likåldrig granskog.

Mål: Öppen torpmiljö och betad trädbärande hagmark, brukad åkermark. Upprätthållande av fauna- och floravärden knutna till ek och tall i luckiga bestånd. Granbeståndet hålls glest och på sikt olikåldrigt. En naturskoleverksamhet kan utvecklas, liksom enklare anläggningar för det rörliga friluftslivet.

Åtgärder: Borthuggning av unggran och frihuggning av grov ek. I många fall är åtgärdsbehovet akut.
Granskogsplanteringen i beteshagen avverkas successivt till förmån för lövträd. Äldre gran plockhuggs efterhand. Björkbeståndet glesas ut efterhand. Bibehållet och om möjligt utökat bete.
Förutsättningar för naturstudier och för det rörliga friluftslivet redovisas i en separat utredning.

Skötselområde C 27,7 ha

Beskrivning: Äldre naturskog dominerad av hållmarkstallskog med inslag av barrblandskog och alsumpskog. Grov tall, ek och gran förekommer. I blockbranter finns inslag av lind och asp. Längs stranden förekommer här och var en smal bård av klibbal.

Mål: Naturskog med undantag för enstaka friställda ekar.

Åtgärder: Fri utveckling med undantag för frihuggning av ek där trädkronan skadas och beskuggning hotar en solgynnad fauna och/eller flora.

Skötselområde D 10 ha

Beskrivning: Äldre brukad barrblandskog på frisk mark med inslag av grov ek och bitvis viss ekföryngring. Flera hållmarker har ännu kvar en öppnare prägel sedan tidigare skogsbete. I området som angränsar till skötsel-

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Tillhör beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

BILAGA A.
4 (9)

231-158-99

område G:s södra del ingår en del av ett hygge samt dikningspåverkad mark i områdets södra del.

Mål: Gles talldominerad skog med inslag av grov ek samt föryngring av ek och tall. Om möjligt beteshävd.

Åtgärder: Gran avverkas, även unga träd, tallbestånd glesas ur, lövträd sparas, ek frihuggs, även unga träd. I många fall är åtgärdsbehovet akut. I samband med avverkning lämnas lövträd, döda och döende träd. Området återbeskogas genom naturlig föryngring. Skogsbete återinförs om möjligt. Norra delområdet mot skötselområde B prioriteras för bete.

Skötselområde E 7,1 ha

Beskrivning: Granplantering på f d äng eller åkermark. Delområdet i reservatets centrala del avviker med något högre ålder och ett inslag av björk.

Mål: Blandskog. I det norra delområdet om möjligt beteshävd. I det södra delområdet gynnas eventuell ekföryngring.

Åtgärder: I det norra samt södra delområdet slutavverkas gran, om möjligt kan bete införas i det norra området. I det centrala området, gallring av gran som i framtiden slutavverkas. Vid slutavverkning kapas minst fem högstubbar/ha av gran. Lövträd sparas. Området återbeskogas genom naturlig föryngring.

Skötselområde F 17,2 ha

Beskrivning: Äldre-medelåldrig brukad barrblandskog och tallskog av ristyp. Generellt mycket liten föryngring av annat än gran. Södra delområdet mot skötselområde I avviker med ett högre inslag av asp och ek.

Mål: Talldominerad skog med lövinslag som på sikt blir luckig, något utglesad och olikåldrig.

Åtgärder: Gran avverkas, även unga träd, tallbestånd glesas ur, lövträd sparas, ek frihuggs, även unga träd. Naturlig föryngring. I samband med avverkning lämnas lövträd, döda och döende träd. Om möjligt bör naturvårdsbränning genomföras i lämpliga bestånd.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Tillhör beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

BILAGA A.
5 (9)

231-158-99

Skötselområde G 4,1 ha

Beskrivning: Talldominerad ungskog med kvarlämnade fröträd.

Mål: Skiktad talldominerad skog med överståndare.

Åtgärder: Røjning av eventuell gran.

Skötselområde H 2 ha

Beskrivning: Självföryngrad blockrik mark bevuxen med medelåldrig talldominerad skog och visst inslag av björk. I området ingår några partier äldre hållmarkstallskog.

Mål: Naturlig succession som på sikt ger naturskog.

Åtgärder: Inga. På sikt kan naturvårdsbränning utföras i lämpliga delar.

Skötselområde I 0,6 ha

Beskrivning: Ung tät och likåldrig tallskog med visst lövinslag.

Mål: Naturlig succession som på sikt ger naturskog.

Åtgärder: Slutavverkning av tall, spara alla lövträd samt ca 50 tallar. Naturlig föryngring.

Skötselområde J 1,7 ha

Beskrivning: Lövdominerad ungskog med grova överståndare av tall.

Mål: Naturlig succession som på sikt ger naturskog.

Åtgärder: Inga.

Skötselområde K 1,9 ha

Beskrivning: Ekplantering och lövdominerad ungskog.

Mål: Gles ekdominerad skog.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Tillhör beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

BILAGA A.
6 (9)

231-158-99

Åtgärder: Trädskiktet kan glesas ur för att gynna uppkomsten av grova ekar. Några ekar kan högkas. Om gran tränger in i beståndet ska den gallras bort.

Skötselområde L 1,6 ha

Beskrivning: Lövträdsdominerad tät ungskog med graninslag.

Mål: Lövblandskog på sikt mot naturskog.

Åtgärder: Gran avverkas, i övrigt ingen åtgärd.

Bränder

Uppkomna bränder, annat än kontrollerade naturvårdsbränder, skall släckas. Innan en naturvårdsbränning genomförs ska en brandplan med berörda myndigheter och markägare upprättas.

Vägar, ledningar, diken

De enskilda vägarna inom reservatsområdet till Vattunöden och ångbåtsbryggan vid Trädgårdstorp får underhållas. Nödvändiga röjningar i anslutning till vägarna får utföras. Eventuella behov av breddning eller rätning av ovanstående vägar kan, efter Länsstyrelsens tillstånd, ske om åtgärden har måttlig omfattning och inte påverkar speciella naturförhållanden. Likaså kan en förbättring av diken vid vägen till Vattunöden ske, efter tillstånd av Länsstyrelsen, om åtgärden endast påverkar vattenförhållandena i vägens omedelbara närhet och inga speciella naturvärden berörs.

Faunavård - jakt

Stödåtgärder får vidtas för hänsynskrävande eller utrotningshotade djurarter.

Jakt på fågel tillåts ej.

Siktröjning är inte tillåten. Utfodring av jaktbart vilt får ej förekomma.

Fisket påverkas inte av reservatsföreskrifterna.

FRILUFTSLIV OCH TURISM

Övergripande mål

Reservatsområdet ska vara tillgängligt för allmänheten enligt allemansrättsliga principer med de begränsningar som framgår av föreskrifterna under punkt C i beslutet. I den mån det inte strider mot bevarandeintressena är det tillåtet att med enkla anordningar, t ex stigar, vägvisningar och informationstavlor, underlätta allmänhetens möjligheter till naturupplevelser inom reservatet. Dessa insatser ska koncentreras till områdets norra del. Ett vindskydd får uppföras i anslutning till den norra stigen på Lastberget.

En naturskola i anslutning till Vattunöden kan eventuell komma att inrättas för att utveckla förutsättningarna för naturstudier.

Tillgänglighet

Enskilda vägar vilka utgår från den allmänna vägen mellan Lastberget och Bålsta leder till Vattunöden respektive Kalmarnäsviken. Båtlänning finns vid Kalmarnäs ångbåtsbrygga och i viken söder om Trädgårdstorp.

Den enskilda vägen som leder till Vattunöden ska vara upplåten för allmän trafik.

Information och anläggningar

Information om det skyddade området ska lämnas på informationsskyltar. Naturvårdsförvaltaren svarar för produktion, uppsättning och underhåll av dessa skyltar i samverkan med Länsstyrelsen. Skyltarna utformas enligt Naturvårdsverkets anvisningar. Övrig information, såsom t ex informationsbroschyrer tas fram av naturvårdsförvaltaren.

En parkeringsplats iordningställs vid Vattunöden. Parkeringsplatsen kan vid behov utökas.

Två strövstigar anläggs, båda med utgångspunkt från Vattunöden. Stigarna märks ut med vägvisare och färgmärken på träd eller stolpar.

En särskild plan tas fram av naturvårdsförvaltaren för vägvisare, informationsskyltar, utmärkning av stigar och anläggning av parkeringsplats.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Tillhör beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

BILAGA A.
8 (9)

231-158-99

Om det bedöms lämpligt kan ytterligare information om natur- och kulturförhållanden m.m. lämnas inom reservatsområdet. Detta sker lämpligast vid Vattunöden och vid den anlagda stigen genom skötselområde B-D-E.

Den första stigen dras med utgångspunkt från P-platsen vid Vattunöden och sträcker sig mot norr över bäcken via enkel bro till utkikspunkten på södra delen av Lastberget, där ett vindskydd och eldplats kan ställas i ordning. Eldplatsen underhålls med ved. Eventuellt kan stigen samordnas med befintlig motionsslinga som löper strax utanför reservatet. Stigen kan tillgodose flera intressen och utnyttjas för såväl naturstudier som för friluftsliv och besökare från Lastbergets kursgård.

Den andra stigen föreslås gå söderut genom beteshagen (skötselområde B), via befintlig eldplats vid stranden norr om Vattunödsberget, till utkikspunkten på Vattunödsberget. Stigen dras därefter öster ut genom skötselområdena D och E och fortsätter åter till Vattunöden. Stigen görs så variationsrik som möjligt och skall i första hand tillgodose de behov som finns för naturstudier och naturupplevelse. Eventuella informationsskyltar placeras längs denna stig.

Gränsmarkeringen ska följa svensk standard, SIS 03 15 22. Utmärkningen av gränser bör ses över ca vart femte år. Länsstyrelsen ansvarar för detta i samverkan med naturvårdsförvaltaren.

Befintliga bryggor och båtplatser i Kalmarnäsviken och vid Kalmarnäs gamla ångbåtsbrygga kan vara kvar men verksamheten får ej utökas. Vid Vattunöden får nuvarande anläggning vidmakthållas. För att underlätta i samband med naturstudier kan ytterligare brygga anläggas vid behov.

Befintliga "spontana" eldstäder tas bort.

Befintlig koja som anlagts i södra delen av Djupvik rivs.

Renhållning

Om det uppkommer problem med nedskräpning, utplaceras soptunnor vid parkeringsplatsen och eventuellt även toalett i anslutning till parkeringsplatsen vid Vattunöden.

Tillsyn

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för tillsynen av reservatet.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Tillhör beslut
KALMARNÄSLANDET

1999-12-17

BILAGA A.
9 (9)

231-158-99

DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

Naturvårdsförvaltaren ska dokumentera utförda åtgärder, eventuellt slitage, andra förändringar i naturförhållanden m.m. i reservatet. Dokumentationen ska helst ske både med anteckningar och foton. Det är särskilt viktigt att dokumentera slitage och status före och efter utförda skötselåtgärder.

Dokumentering av skötselinsatser ska ske för varje skötselområde och redovisas årligen till Länsstyrelsen.

SAMMANFATTNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Prioritet 1

- Friställa gamla ädellövträd
- Borthuggning av gran inom skötselområde B, D, E och L.
- Utglesning av trädskikt i skötselområde K.
- Plan för vägvisare, informationsmaterial, stigar och parkeringsplats.
- Detaljerad plan för skötselområde A och B.

Prioritet 2

- Utökat bete i bäckravinen i skötselområde A samt i skötselområde B
- Frihuggning av ek inom skötselområde C.
- Avverkning av gran alternativt tall i skötselområdena F, G och I.
- Naturvårdsbränning

FINANSIERINGEN AV SKÖTSELINSATSER

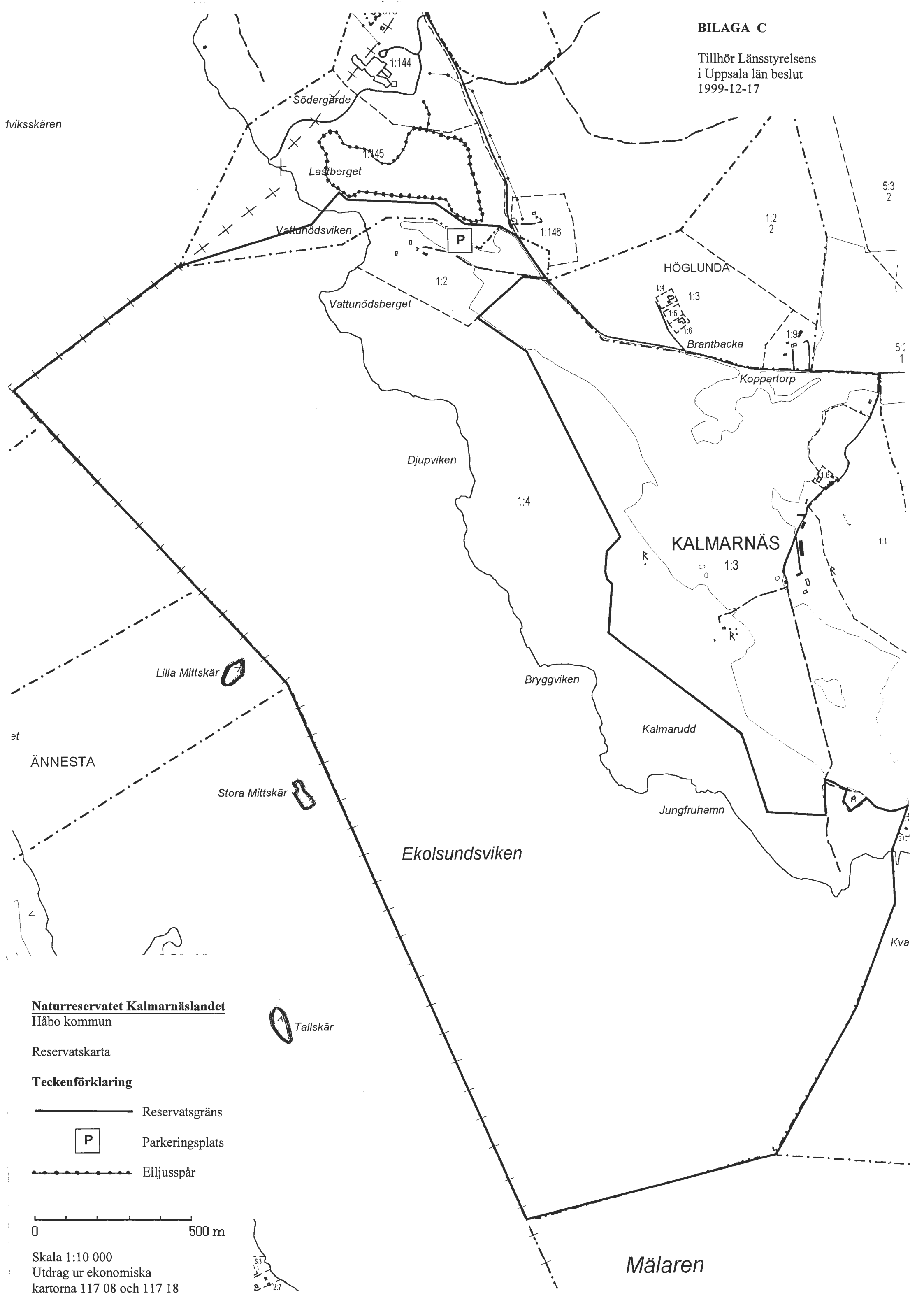
Naturvårdsförvaltningen bekostas av Upplandsstiftelsen. Förvaltning av Vattunöden d v s torpet med tomtmark samt angränsande byggnader med tomtmarker bekostas av Håbo kommun. En överenskommelse mellan Upplandsstiftelsen och Håbo kommun som reglerar ansvarsfördelningen ska tas fram.

Utmärkning av reservatet och basuppskyltning bekostas av staten och utförs i samverkan med Upplandsstiftelsen.

Om stiftelsen i framtiden söker statsbidrag kan fullständiga kostnadskalkyler över naturvårdsförvaltningen komma att påfordras.

Upplandsstiftelsen svarar för eventuell städning och renhållning i reservatet utom för delområdena A och B där renhållningen sker i samverkan med Håbo kommun.

Tillhör Länsstyrelsens
i Uppsala län beslut
1999-12-17

Naturreseptatet Kalmarnäslandet
Håbo kommun

Reservatskarta

Teckenförklaring

- Reservatsgräns
- Parkeringsplats
- Elljusspår

0 500 m

Skala 1:10 000
Utdrag ur ekonomiska
kartorna 117 08 och 117 18

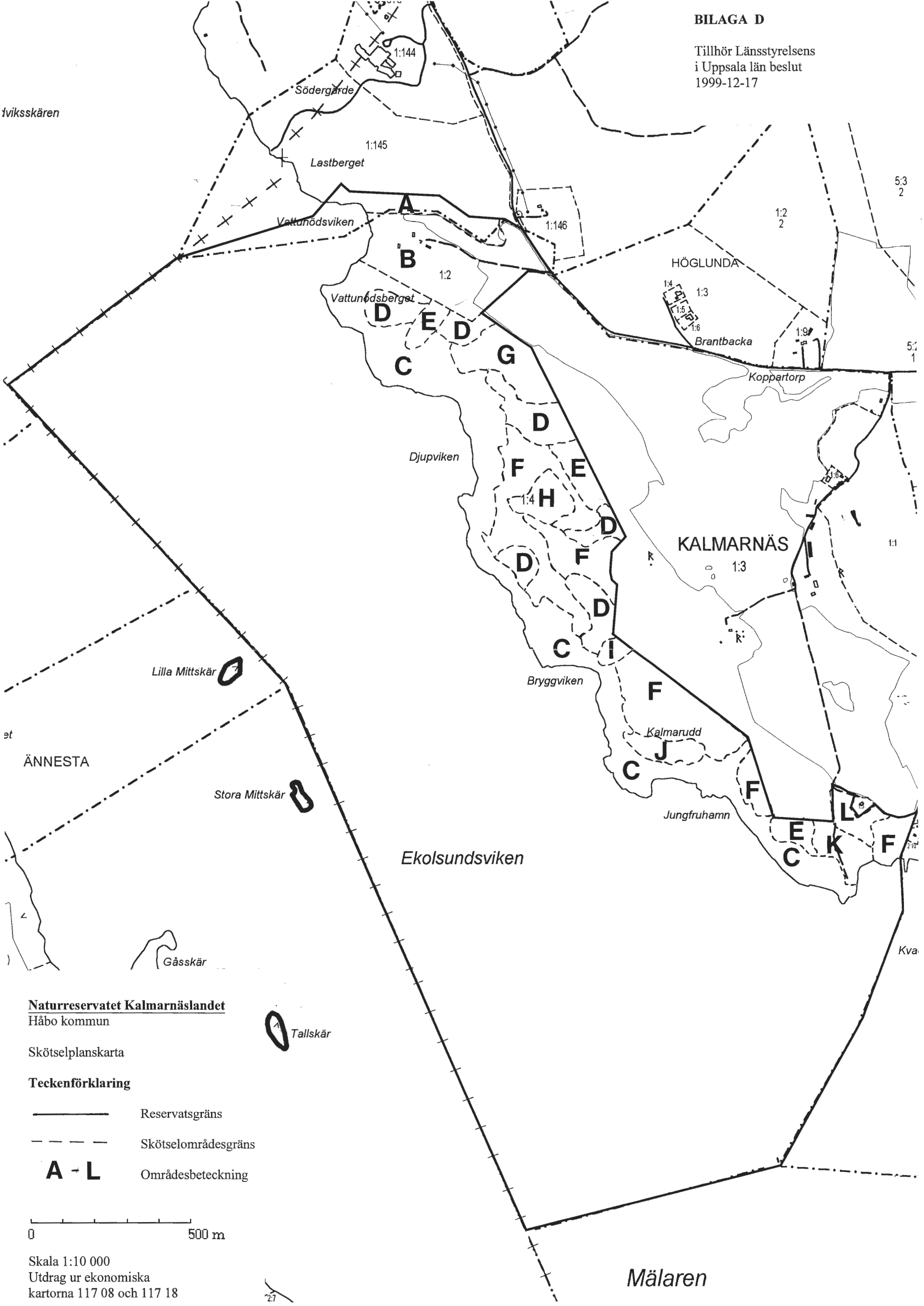

Mälaren

BILAGA D

Tillhör Länsstyrelsens
i Uppsala län beslut
1999-12-17

Östviksskären

Södergårde

1:145

Lastberget

Vattunödsbiken

A

B

1:2

Vattunödsberget

D

E

D

C

G

Djupviken

D

F

E

H

D

F

D

C

I

Bryggviken

F

Kalmarudd

J

C

Jungfruhamn

F

E

C

L

K

F

Kva

Lilla Mittskär

ÄNNESTA

Stora Mittskär

Gåsskär

Tallskär

Naturreseptatet Kalmarnäslandet
Håbo kommun

Skötselplanskarta

Teckenförklaring

Reservatsgräns

Skötselområdesgräns

A - L

Områdesbeteckning

0 500 m

Skala 1:10 000
Utdrag ur ekonomiska
kartorna 117 08 och 117 18

Mälaren